



# SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

## LĒMUMS

### PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 10. decembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Rasmus Māra Jāvvalda (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 128/2024),

#### konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” (turpmāk – Spēkā stāšanās likums) 38. panta otrās daļas otro un ceturto teikumu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no to spēkā stāšanās brīža.

2. Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrais teikums noteic, ka likumiskās lietošanas maksas apmērs ir četri procenti no lietošanā esošās zemes kadastrālās vērtības gadā, bet ne mazāks par 50 euro gadā. Savukārt šā panta otrās daļas ceturtais teikums nosaka: gadījumā, ja dzīvojamā mājā lietošanas maksas

samaksa tiek veikta ar pārvaldnieka starpniecību, maksāšanas paziņojums nosūtāms pārvaldniekam – viens paziņojums attiecībā uz visiem būves īpašniekiem (kopīpašniekiem, dzīvokļa īpašuma īpašniekiem).

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.<sup>3</sup> panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normu satversmība. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai: 1) prasījums ir formāli izspriests; 2) prasījums ir mainījies pēc būtības; 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2023. gada 2. maijā pieņēma spriedumu lietā Nr. 2022-02-01 “Par likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta pirmās, otrās daļas un 42. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 91. pantam, kā arī 105. panta

pirmajam un trešajam teikumam un likuma “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 42. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam”. Satversmes tiesa atzina Spēkā stāšanās likuma 38. panta otro daļu par neatbilstošu Satversmes 1. pantam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu no 2024. gada 1. jūlija (turpmāk – spriedums lietā Nr. 2022-02-01).

Pēc sprieduma lietā Nr. 2022-02-01 Saeima ar 2024. gada 13. jūnija likumu “Grozījumi likumā “Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību””, kas stājās spēkā 2024. gada 1. jūlijā (turpmāk – Grozījumi), izteica Spēkā stāšanās likuma 38. panta otro daļu jaunā redakcijā.

Pieteikumā apstrīdētais Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrajā teikumā noteiktais zemes likumiskās lietošanas maksas apmērs pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar spriedumā lietā Nr. 2022-02-01 vērtēto. Tomēr jāņem vērā, ka šobrīd Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrā daļa noteic, ka būves īpašniekam ir pienākums ne tikai maksāt lietošanas maksu zemes īpašniekam par zemes lietošanas tiesībām, bet arī pienākums segt izdevumus par maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas izmaksām. Tāpat minētajā normā noteikta maksāšanas paziņojuma nosūtīšanas kārtība gadījumā, ja samaksa tiek veikta ar dzīvojamās mājas pārvaldnieka starpniecību. Turklāt no 2025. gada 1. janvāra paredzētas nekustamo īpašumu kadastrālo vērtību bāzes izmaiņas, kā rezultātā prognozējamās arī zemes likumiskās lietošanas maksas izmaiņas (*sk. Nekustamo īpašumu valsts kadastra likuma Pārejas noteikumu 43.<sup>1</sup> punktu*). Spriedumā lietā Nr. 2022-02-01 Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas satversmība minēto tiesisko apstākļu maiņas kontekstā nav vērtēta. Tādējādi pieteikumā norādīti būtiski jauni apstākļi.

Līdz ar to pieteikumā ietvertu prasījumu nevar uzskatīt par izspriestu Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkta izpratnē.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmajai daļai konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šo uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Ir jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

**7.1.** Pieteikuma iesniedzējam pieder zemesgabals, uz kura pilnībā vai daļēji atrodas citām personām piederošas būves – vairākas daudzīvokļu ēkas, kas uzskatāmas par patstāvīgiem īpašuma objektiem. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrajā teikumā noteiktais zemes lietošanas maksas apmērs būtiski samazina zemes īpašnieka iespēju gūt ieņēmumus no tam piederoša īpašuma. Šajā normā noteikto maksu nevarot uzskatīt par taisnīgu un ekonomiski pamatotu atlīdzību par zemes lietošanu. Turklāt taisnīgu līdzsvaru starp zemes īpašnieka un uz viņa zemes esošās būves īpašnieka tiesībām nenodrošinot arī citi Grozījumos un ar tiem saistītajos tiesību aktos noteiktie pasākumi, piemēram, Spēkā stāšanās likuma 38. pantā noteiktais parādnieka pienākums zemes īpašniekam atlīdzināt kavēta maksājuma atgūšanas

izdevumus vai iespēja zemes likumiskās lietošanas maksas parādu piedzīt saistību piespiedu izpildīšanas brīdinājuma kārtībā. Tādejādi likumdevējs kopumā neesot ņēmis vērā sprieduma lietā Nr. 2022-02-01 atziņas.

Līdz ar to pieteikums par Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

**7.2.** Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka arī Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturtais teikums aizskar viņam Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās pamattiesības.

Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas trešajā teikumā noteiktā viena maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas kompensācija 15 *euro* apmērā nesedzot visus Pieteikuma iesniedzēja izdevumus gadījumā, ja tiek nosūtīts viens kopīgs paziņojums pārvaldniekam. Pieteikumā ir sniegti aprēķini par iespējamām izmaksām attiecībā uz ziņu iegūšanu par dzīvojamās ēkas īpašniekiem, kredītiestāžu un pasta komersantu pakalpojumiem. Tāpat pausts viedoklis, ka normatīvais regulējums neaizsargājot zemes īpašniekus no nelabticīgas dzīvojamo māju pārvaldnieku rīcības, savlaicīgi neizmaksājot viņiem likumisko zemes lietošanas maksu.

Tomēr pieteikumā apstrīdētais Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturtais teikums neregulē maksāšanas paziņojuma sagatavošanas un nosūtīšanas kompensācijas apmēru. Tādejādi pieteikumā nav pamatots, kādā veidā tieši Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturtais teikums aizskar Pieteikuma iesniedzēja tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to pieteikums par Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas ceturta teikuma atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

**8.** Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir

izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Spēkā stāšanās likuma 38. panta otrās daļas otrais teikums (turpmāk – apstrīdētā norma) ir imperatīvs, formulēts nepārprotami, un Pieteikuma iesniedzējs atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta ceturtais daļas otro teikumu gadījumā, ja personai nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no apstrīdētās normas spēkā stāšanās dienas, proti, 2024. gada 1. jūlija. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 21. novembrī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.<sup>2</sup> panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

**9.** Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Tāpat pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.<sup>2</sup> pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

#### **nolēma:**

**1.** Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par likuma “Par atjaunotā Latvijas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā

stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” pēc Rasmus Māra Jāvalda pieteikuma (pieteikums Nr. 128/2024).

2. Ņemot vērā to, ka 2024. gada 24. jūlijā ir ierosināta lieta Nr. 2024-21-01 “Par atjaunotā Latvijas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas otrā teikuma vārdu “četri procenti” un 42. panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” un institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeima – jau ir iesniegusi atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu, uzaicināt Saeimu līdz 2025. gada 10. februārim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu tādā gadījumā, ja tai ir kādi papildu apsvērumi.

3. Atteikties ierosināt lietu par likuma “Par atjaunotā Latvijas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta otrās daļas ceturtnā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina